

Студент 4 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ПИТАННЯ СЕРТИФІКАЦІЇ

Анотація. Визначено основні елементи системи регулювання аудиторської діяльності в Україні, розглянуто основні кваліфікаційні вимоги до претендентів на отримання сертифіката та необхідні документи для отримання допуску до сертифікації, теоретично обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення організаційних засад сертифікації аудиторів.

Аннотация. Определены основные элементы системы регулирования аудиторской деятельности в Украине, рассмотрены основные квалификационные требования к претендентам на получение сертификата и необходимые документы для получения допуска к сертификации, теоретически обоснованы предложения по поводу организационных мероприятий процесса сертификации аудитором.

Annotation. The key elements of audit's regulation system, the basic qualifying requirements for applicants for a certificate and the necessary documents for admission to the certification were considered in this research. The suggestions of organizing the process of auditors' certification were theoretically grounded.

Ключові слова: аудиторська діяльність, регулювання аудиторської діяльності, сертифікація аудиторів, Комісія із сертифікації та освіти аудиторів.

Здійснення будь-якої діяльності неможливе без належного її регулювання. Це також стосується аудиторської діяльності. Потреба регулювання аудиторської діяльності обумовлена тим, що користувачами інформації, яку перевіряє аудитор, є широке коло осіб, а саме юридичні та фізичні особи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування й органи суду тощо, які приймають відповідальні економічні рішення на підставі фінансової (бухгалтерської) звітності. Користувачі інформації мають бути впевнені, що аудитори дотримуються єдиних вимог у процесі здійснення аудиторської діяльності.

Питання організації аудиторської діяльності знайшли відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як Бурлаков Р. М., Бутинець Ф. Ф., Вакаров В. М., Кулаковська Л. П., Максименко Н. Г., Микитенко Т. М., Пилипенко Я. І., Редько О. Ю., Соколов Я. В., Шалімова Н. С. та ін.

Разом із тим у процесі обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо провадження аудиторської діяльності" (далі – Проект) [1] було виявлено низку проблем у сфері регулювання аудиторської діяльності, які потребують вирішення. Зокрема незгодженість чинних нормативно-правових актів, що регламентують аудиторську діяльність в Україні, необхідність страхування ризиків аудиторської діяльності, наявність невирішених питань щодо сертифікації аудиторів. Усе це обумовлює актуальність теми дослідження.

Метою цього дослідження є розгляд основних складових системи регулювання аудиторської діяльності та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення організаційних засад сертифікації аудиторів.

Для досягнення поставленої мети були вирішені такі завдання: систематизовані елементи регулювання аудиторської діяльності в Україні; теоретично обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення організації процесу сертифікації аудиторів.

Об'єктом дослідження є процес регулювання аудиторської діяльності.

Предметом дослідження є порядок сертифікації аудиторів.

Аналіз спеціальної літератури [2 – 4] дозволив виявити такі основні складові системи регулювання аудиторської діяльності в Україні (рис. 1).

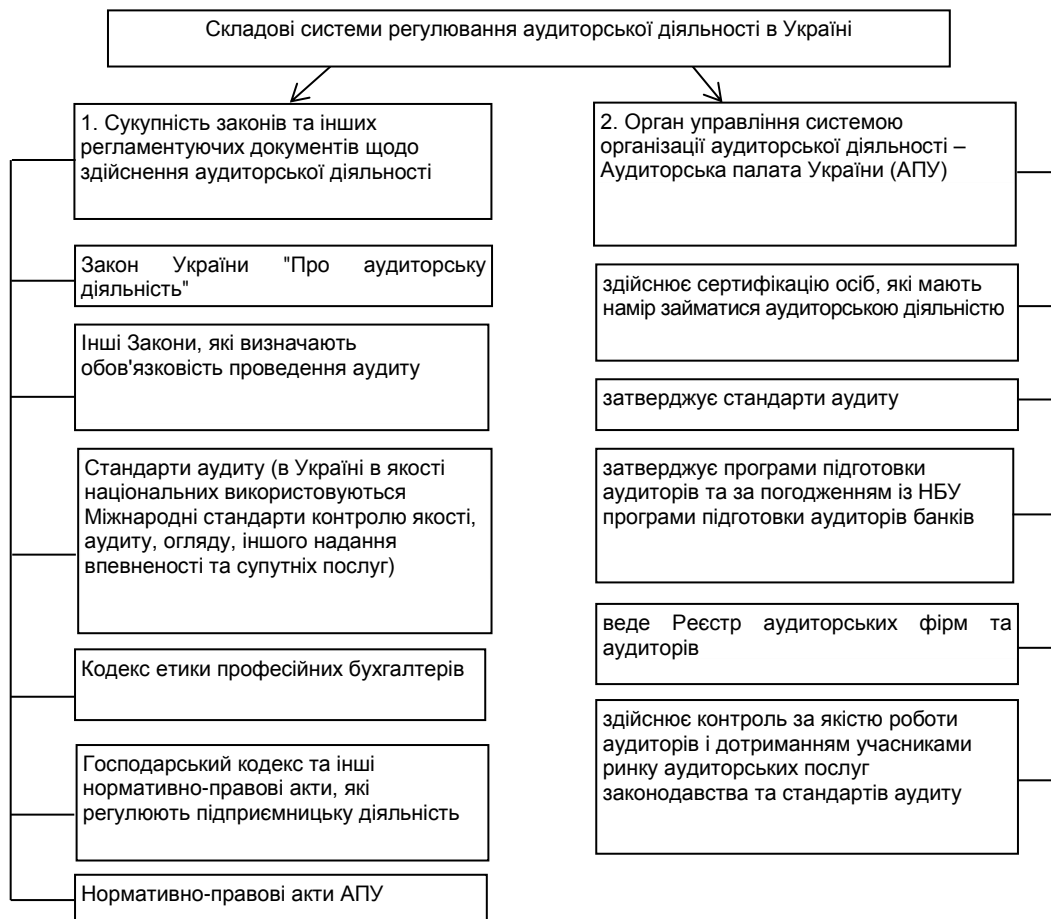

Рис. 1. Складові системи регулювання аудиторської діяльності в Україні

Як видно з рис. 1, важливою складовою регулювання аудиторської діяльності є законодавче визначення та нормативне регулювання, а також практичне здійснення сертифікації аудиторів.

Сертифікація – це визначення кваліфікаційної придатності до зайняття аудиторською діяльністю [5]. Сертифікований аудитор може займатися аудиторською діяльністю індивідуально або створити аудиторську фірму з дотриманням вимог чинного законодавства.

У процесі проведення процесу сертифікації Аудиторська палата України (АПУ) керується нормами закону України "Про аудиторську діяльність" [5] та Положенням про сертифікацію аудиторів [6]. Право на отримання сертифіката мають кандидати з повною вищою економічною або юридичною освітою, документ про здобуття якої визнається в Україні (не нижче освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста чи магістра). Основні кваліфікаційні вимоги до претендентів на отримання сертифіката показано на рис. 2.

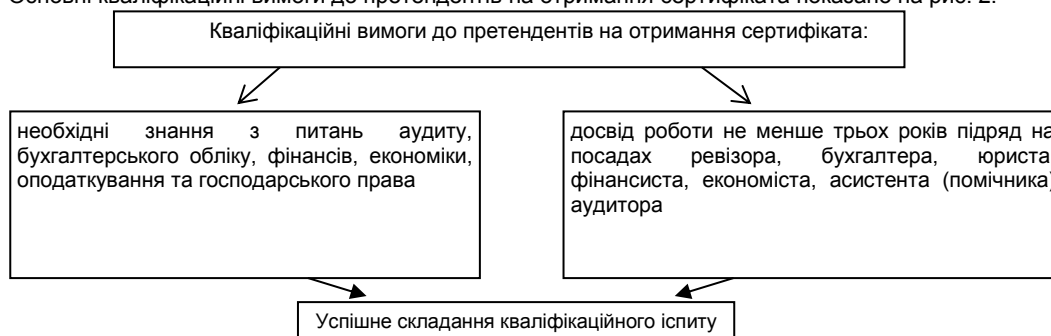

Рис. 2. Основні кваліфікаційні вимоги до претендентів на отримання сертифіката в Україні

Для отримання допуску до сертифікації кандидат подає до АПУ такі документи:

- заяву за встановленою формою;
- копію диплома, засвідчену нотаріально або за місцем роботи;
- копію трудової книжки, засвідчену нотаріально або за місцем роботи;
- документ про плату за проведення сертифікації;
- копію першої сторінки паспорта;
- згоду на обробку персональних даних [7].

Кандидати, які не склали кваліфікаційного іспиту, мають право складати його вдруге на загальних умовах. Результат успішно складеного першого етапу іспиту дійсний упродовж одного року [7].

Протокол Комісії АПУ з сертифікації та вдосконалення професійних знань аудиторів АПУ за результатами складання кваліфікаційного іспиту затверджується на засіданні АПУ. Секретаріат АПУ здійснює видачу сертифікатів. Термін чинності сертифіката – п'ять років.

Вивчення спеціальної літератури показало, що аналітики звертають увагу на наявність проблем, що обумовлюють необхідність внесення змін до законодавства щодо організації проведення сертифікації, у тому числі це стосується визначення підрозділів АПУ, які мають проводити сертифікацію, та їх повноважень.

Так, Проектом [1] пропонується вдосконалити систему сертифікації аудиторів, поклавши відповідні функції на Комісію із сертифікації як відокремлений від АПУ орган. Метою створення і діяльності цієї Комісії є координація всіх організаційних процедур, які необхідні для організації та проведення кваліфікаційного іспиту, а також узагальнення його результатів, продовження терміну чинності сертифікатів аудиторів, координація роботи комісії із сертифікації регіональних відділень АПУ.

У цьому контексті заслуговує на увагу висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України [7] щодо Проекту [1], в якому визнаються спірними та недостатньо обґрунтованими пропозиції щодо позбавлення АПУ функції здійснення із сертифікації аудиторів, яку зараз виконує Комісія АПУ з сертифікації та освіти аудиторів.

На думку автора, доцільно погодитися з даним висновком стосовно відсутності в поданому Проекті [1] переконливої аргументації, чому АПУ не може проводити сертифікацію аудиторів: Комісія АПУ з сертифікації та освіти аудиторів вже набула певного досвіду та спроможна досить успішно функціонувати в структурі АПУ, а не як паралельний щодо неї орган.

Згідно з Проектом [1], матеріально-технічне забезпечення діяльності нової Комісії із сертифікації аудиторів має здійснюватись Секретаріатом АПУ. Однак при цьому в поданих до Проекту документах відсутнє обґрунтування збільшення витрат на утримання нової структури та не визначається, за рахунок яких джерел вони покриватимуться. У зв'язку з цим можна прогнозувати подальше зростання плати за сертифікат і відповідне створення перешкод на шляху кандидатів на його отримання.

Заслужують на увагу також думки щодо регулювання аудиторської діяльності в Україні Н. Гаєвської [8], яка вважає, що процедура сертифікації повинна бути такою, щоб забезпечити розподіл чотирьох функцій: 1) підготовки завдань; 2) експертизи завдань; 3) адміністрування процесу складання іспиту; 4) перевірки відповідей.

Крім того, повинна існувати процедура апеляції. У разі забезпечення такого поділу немає значення, хто приймає рішення "здав", "не здав", воно завжди буде об'єктивним.

Таким чином, для вдосконалення процесу організації порядку сертифікації пропонується на законодавчому рівні визначитися з процедурою закріплення функцій під час проведення сертифікації. Доцільним є продовження функціонування Комісії із сертифікації та освіти аудиторів у структурі АПУ. Повноваження органу регулювання в аудиторської діяльності, порядку сертифікації повинні бути адекватні його завданням, а також має бути можливість гнучкої їх зміни згідно зі змінами зовнішніх потреб.

Стосовно напрямів подальшого розвитку, доцільним вважається більш детальний розгляд та оцінка здобутків і недоліків функціонування Комісії із сертифікації та освіти аудиторів у структурі АПУ.

Наук. керівн. Воїнова Т. С.

Література: 1. Про внесення деяких змін до законодавчих актів України щодо провадження аудиторської діяльності : Проект Закону України № 10285 від 29.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF7XP00I.html. 2. Гончарук Я. А. Аудит / Я. А. Гончарук, В. С. Рудницький. – Вид. 2-ге. – Львів : Оріана-Нова, 2004. – 292 с. 3. Понікаров В. Д. Аудит : конспект лекцій. Ч. 1. / В. Д. Понікаров. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2001. – 100 с. 4. Мултанівська Т. В. Аудит : навч. посібн. / Т. В. Мултанівська, Т. С. Воїнова, О. О. Вороніна. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 335 с. 5. Про аудиторську діяльність : Закон України № 3125-ХІІ від 22.04.1993 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>. 6. Положення про сертифікацію аудиторів : затверджено рішення АПУ № 187/6 від 31.05.2007 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-zmin-do-polozhennja-pro-sertifikaciju-aud-doc99255.html>. 7. Борденюк В. І. Висновок на проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо провадження аудиторської діяльності" / В. І. Борденюк // Аудитор України. – 2012. – № 4(198). – С. 3–8. 8. Гаєвська Н. Роздуми щодо регулювання аудиторської діяльності в Україні / Н. Гаєвська // Аудитор України. – 2012. – № 2(196). – С. 7–12.